

13.10.2015

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle**HE 30/2015 vp: Budjettiesityksen vaikutuksista työsuojelutoimintaan**

Työsuojelun aluehallintoviranomaisen toimintaan varatusta määrärahasta on leikattu harmaan talouden ma. lisäresurssi eli 1,3 miljoonaa euroa, jolla työsuojeluhallintoon palkattiin 15 tilaajavastuutarkastajaa ja 5 ulkomaalaistarkastajaa. Koska hallitusohjelmassa panostetaan harmaan talouden torjuntaan, sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto ei edellytä em. tarkastajien irtisanomisia, vaan resurssivähennys tehdään seuraavan 4 vuoden aikana eläköitymistä ja muun poistuman avulla. Tämä tarkoittaa sitä, että leikkaukset kohdistuvat yleensä työsuojelun valvontaan. Työsuojeluvalvonnan suunniteltuja vuosittaisia tarkastusmääriä on tarkoitus supistaa 5%.

Supistusten vaikutukset

Etelä-Suomen aluehallintoviraston (ESAVI) työsuojelun vastuualue kykenee hoitamaan vuoden 2016 valvonnan lähes samalla tasolla kuin vuonna 2015, koska vastuualueen käytössä on siirtomäärärahaa. Siirtomääräraha on peräisin vuosilta 2012 ja 2013, jolloin vastuualue sai uusien tarkastajien rekrytointiin määrärahat koko vuodelle, mutta rekrytointi saatiin käynnistää vasta keväällä ja tarkastajat pääsivät aloittamaan syksyllä. Seuraavina vuosina resurssien supistus voi aiheuttaa hallitsemattomia häiriöitä valvonnassa.

Valvonnan painopisteet tulevat aluksi muuttumaan niin, että resurssien vähennykset vaikuttavat ensisijaisesti työn terveellisyyden ja turvallisuuden valvonnan vähenemiseen ESAVIN alueella. Käytännössä ESAVIN aluetta valvotaan siis suhteessa vähemmän kuin muun Suomen työelämää. Pidemmällä aikavälillä resurssien kohdentamista on kuitenkin suunniteltu tehtäväksi niin, että muiden aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden resursseja siirretään Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueelle, jolloin koko työsuojeluhallinnon käytössä olevat resurssit vastaisivat paremmin työelämän volyymeja.

Osa vastuualueista on jo nyt kooltaan pieniä ja nykyiselläänkin riittävän valvonnan asiantuntemuksen ylläpitäminen on vaikeaa. Kun resursseja näiltä vastuualueilta supistetaan entisestään, on osaamisen ylläpito entistä vaikeampaa.

Koventunut, kansainvälistynyt ja entistä kiireisempi työelämä ei näytä vähentävän paineita työsuojelun valvontaan, vaan pikemminkin päinvastoin.

ESAVIn toimintaympäristön vaatimukset

Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueella on yli 42 % Suomen työpaikoista ja työvoimasta. Se tarkoittaa n. 120 000 työpaikkaa ja 1,1 miljoonaa työntekijää. On myös huomattava, että uusia työpaikkoja syntyy nimenomaan Etelä-Suomeen. Lisäksi Suomessa rekisterissä olevista ulkomaalaisista yli 60 % on Etelä-Suomessa.

Vastuualueen tehtävänä on huolehtia alueellaan työsuojelun valvonnasta ja sen kehittämisestä sekä neuvonnasta. Valvonnalla on tärkeä merkitys työvoiman työkyvyn ylläpitämisessä sekä työmarkkinoiden säilymisessä terveisinä.

Tehtävien hoitamiseksi vastuualueella on ollut käytettävissään 179 htv:n resurssit. Vastuualue hoitaa vuosittain noin 20 000 asiakasyhteydenottoa ja tekee suunnattuna riskiperusteisesti valituille toimialoille 10 000 tarkastusta. Valvonnan sisällöt ovat määräytyneet toimialalla esiintyvien ongelmien perusteella. Ne voidaan karkeasti jakaa seuraavasti;

- tapaturmien torjunta
- kuormituksen vähentäminen
- työsuhteen vähimmäisehtojen noudattaminen
- harmaan talouden valvonta.

Työsuojelun vastuualue huolehtii osana harmaan talouden torjuntaa valtakunnallisesti tilaajavastuulain valvonnasta. Vastuualueen käytössä on tilaajavastuulain valvontatehtäviin 27 tarkastajaa, jotka on sijoitettu maantieteellisesti kattavasti koko Suomeen. Tilaajavastuutarkastajat sisältyvät edellä mainittuun 179 htv:een.

Työsuojelun vastuualue on kyennyt tekemään laadukasta ja vaikuttavaa valvontaa. Asiasta on useampia tutkimuksia. Valvonnalla saatujen muutosten vaikutukset ovat hitaita ja niiden mittaaminen on haasteellista. Sen vuoksi on erittäin tärkeää, että valvontatyötä tehdään pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti perustuen työelämän parhaiden asiantuntijoiden arviointeihin siitä mihin valvontaa muutosten saamiseksi kannattaa suunnata. Esimerkiksi psykososiaalisen kuormituksen vähentämiseen suunnattua valvontaa pidetään tärkeänä, mutta olisi tarkkaan tiedettävä millainen osuus työllä on kuormituksen syntymiseen ja mitkä ovat ne kuormitustekijät, joihin työnantaja voi vaikuttaa. Valvontaa ei pidä suunnata yksin sen perusteella, kuinka paljon työntekijöitä jää ennenaikaiselle työkyvyttömyyseläkkeelle mielenterveydellisten tai muiden kuormitustekijöiden vuoksi. Perustekijöinä voi olla sellaisia tekijöitä, joihin työsuojeluviranomainen ei voi valvonnallaan vaikuttaa (yksilö itse, perhesuhteet, omat odotukset työltä jne.). Se mihin valvonnalla voidaan vaikuttaa liittyvät työn suunnitteluun, työn järjestelyihin, työajan hallintaan tai työntekijän osaamiseen yms. työnantajan toimintaan.

Valvonnan tehostaminen

Työsuojeluhallinnon resurssien käyttöä on pyritty tehostamaan vuoden 2016 alusta käynnistävillä työsuojeluvastuualueiden erityistehtävillä ja valtakunnal-

13.10.2015

lisella puhelinpalvelulla. Em. vaikutukset resurssien säästöihin ovat kuitenkin suhteellisen vähäisiä. Tietohallinnon kehittämisellä ja sähköisillä palveluilla pystytään myös tehostamaan toimintaa, mutta työsuojausvalvonnan perustettava on olla työpaikoilla. Tarkastajat tekevät kenttätöitä.

Aluehallinto syö myös osan valvontaan käytettävistä resursseista, arviolta 6 – 9 htv valtakunnallisesti. Aluehallinnon virtaviivaistamisella voitaisiin saada säästöjä aikaan. Aluehallintovirastolta pitäisi saada tavanomaiset virastopalvelut, mutta niiden saamisessakin on ollut häiriöitä. Liian pitkälle yleistetyt toiminnot eivät palvele enää ketään, esimerkkinä henkilöstöhallinnon raportointi tai valtion tietohallinto yleisemminkin.

Pienillä teoillakin voitaisiin tehostaa työsuojelun valvontaa ilman merkittäviä kustannuksia. Esimerkiksi tilaajavastuulain tarkastajat valvoessaan tilaajan selvitysvelvollisuudesta annetun lain noudattamista Etelä-Suomen ulkopuolella eivät voi itse tarkastaa kuvallisia henkilökortteja tai sitä onko ulkomaalaisella työntekijällä työntekoon oikeuttava lupa, koska heidän toimivaltansa on rajoitettu vain tilaajavastuulain valvontaan. Toimivaltaa pitäisi laajentaa.

Toiseksi myös valvontaresurssien tilapäinen siirtäminen vastuualueelta toiselle, esimerkiksi jonkun suuren projektin valvomiseksi, on nykyisin vaikeaa. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on sosiaali- ja terveysministeriölle 5.12.2012 lähettämässään kirjeessä todennut tähän liittyvän epäkohdan ja esittänyt muutosta valvonnan organisointiin ja viitannut tilaajavastuulain valvonnan organisoitumisesta saatuihin hyötyihin. Muutokset säästäisivät valvonnan resursseja.

Johtaja

Kaarina Myyri-Partanen